

CONTRIBUȚII LA INSTRUCȚIA DIN MARINA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

*dr. Dan-Dragoș SICHIGEA**

Instrucția forțelor de Marină a constituit mereu, încă de la constituirea marinei moderne române, o sarcină de prim rang a conducerii acestei arme. Așa cum au dovedit-o în repetate rânduri conflictele navale la care a participat, pregătirea superioară a cadrelor și a marinarilor a adus numeroase beneficii Marinei Române și i-a permis să depășească sorți potrivnici și să contrabalanseze inferioritatea numerică cu care s-a confruntat.

După Primul Război Mondial, în paralel cu redimensionarea parcului de nave și întărirea celorlalte elemente de apărare navală (artilerie de coastă și hidroaviație), Armata Română, prin organe centrale precum Marele Stat Major, a dispus elaborarea de planuri complexe de pregătire a trupelor, pe diferite variante, cu scopul de a adaptare la situațiile din ce în ce mai complexe ale câmpului de luptă modern.¹

Încă din secolul al XIX-lea Marina obișnuia să trimită ofițeri la studii în Occident pentru pregătirea lor individuală, dar și pentru preluarea de metode și practici de instrucție și organizare ale marinelor mai avansate. Imediat după război, trimis la studii, în cadrul unui contract cu Amiralitatea Britanică, locotenentul comandor Virgil Dragalina a propus, la rândul lui, o serie de modificări la organizarea Marinei Române, pe baza învățămintelor acumulate peste hotare. Absolvent al „Școlii de Semnale”, cea mai prestigioasă școală de specialitate din cadrul Marinei Britanice, el era capabil să prezinte metodele de pregătire și organizarea celei mai puternice forțe navale din lume. Porinind de la realitatea, conform căreia Marina Română se găsea într-o în fază de reorganizare, iar situația financiară era de așa natură, încât nu se întrevădeau prea curând investiții masive în acest domeniu, la finalul anului 1922, tânărul ofițer înțelegea corect faptul că cele mai mari modificări pozitive care se puteau aduce țineau de pregătirea personalului, pentru a se valorifica pe cât posibil materialul existent. Concentrându-se pe categoria maiștrilor militară de marină, el propunea înființarea unor școli de iarnă, de câteva luni în fiecare an, în care să fie incluși la cursuri toți maiștrii, „șira spinării în toate marinele”.² Problema

* Muzeul Național al Marinei Române, Constanța.

¹ Ion Ionescu, *Politica navală a României între anii 1919 și 1941*, p. 39.

² Arhivele Militare Naționale Române, fond Inspectoratul General al Marinei, rola P.II.2.2757, dosar 142, c. 906.

principală care trebuia rezolvată era faptul că existau diferențe în pregătirea maiștrilor, determinate de cele două căi de recrutare a lor: din Școala de Marină sau din grade inferioare. Ca urmare, se impunea omogenizarea instruirii lor prin aceste școli, având și avantajul că se realiza o socializare în plus și se eliminau tensiunile dintre ei. Rapoarte precum cel al locotenentului comandor Dragalina au impulsivat dezvoltarea învățământului de marină dedicat maiștrilor, care a căpătat un elan deosebit de la jumătatea anilor '20 înainte.

Instrucția marilor unități ale Marinei era verificat, conform atribuțiilor ce reveneau Inspectoratului Marinei, în calitatea sa de comandament din anul 1921 până în 1930 și apoi ca organ ierarhic superior al Comandamentului reînființat. Directivele Inspectoratului Tehnic al Marinei pentru fiecare corp de trupă, prin aceasta înțelegându-se Forțele Navale, Apărările Fixe, Bazele Navale, din fiecare divizie, plus Arsenalul și Școlile, arătau că ele trebuiau să prezinte o situație detaliată a activității, după cum urmează: anual, până la 15 septembrie, situație cu toate materialele primite la punte, situație de efecte primite și distribuite, dări de seamă ale inspecției Comandantului corpului la nave și la unitățile de uscat din corpul său, asupra instrucției maiștrilor și echipajelor, echipamente, fonduri, detalii cazarmare, etc.³ Până la 15 noiembrie, anual: foi calitative ale ofițerilor, maiștrilor, reangajaților și civililor, dări de seamă anuale ale vaselor cu observațiile comandantului Corpului, dările de seamă anuale ale structurilor de la uscat în ceea ce privește instrucția, administrația, cazarmarea, etc.

-în afara acestora, în cazul unor boli infecțioase sau accidente suferite, corpul trebuia să trimită la Inspectorat telegrame detaliate, urmate de rapoarte privind măsurile luate; situație cu fonduri bănești aflate la 1 al fiecărui trimestru în casieria corpului. Lunar, fiecare divizie trimitea Inspectoratului, pe 10 ale lunii, extrase după rapoartele de navigație, instrucție și disciplină pentru vase, însoțite de tabele recapitulative privind mișcarea navelor în cursul lunii precedente cu numărul milelor parcurse; situații privind combustibilul și materialele consumate, efective pe corpuri, tablouri nominale cu mutații și numiri în cadrul comandamentelor (mutații, îmbarcări, debarcări, pedepse, permisi).⁴

Trimestrial, la finalul trimestrului, se trimiteau situații privind muniția de artilerie, arme sub apă, infanterie cu primiri și consumații, aprecieri asupra tragerilor și lansărilor executate la vase sau pe uscat. La finalul fiecărei perioade de instrucție, adică perioada I – la 1 mai și perioada

³*Idem*, fond Microfilme, rola F.II 2.2758, dosar 146, c. 39.

⁴*Ibidem*, c. 40.

a II-a la 15 august, o dare de seamă cu privire la rezultatul inspecției comandantului de corp asupra instrucția soldaților, întreținerea și propuneri pentru remedierea problemelor.⁵

Conexate la aceste jocuri de război erau, în cadrul tuturor campaniilor de pregătire anuale, prevăzute, în perioada a 2-a, începând cu luna septembrie, o serie de sesiuni de trageri și de pregătire de luptă care se axau pe: antrenarea la manevra repede a tunurilor și munițiilor, exercițiile la rolurile de război, la posturile de luptă, antrenarea la instalarea repede a liniilor telefonice și observatorilor de artilerie, reperarea rapidă a țintelor, etc. La finalul etapei a doua de pregătire, comandantul Forței Navale Fluviale trebuia să raporteze starea de pregătire de război, așa cum acest lucru reieșea din rezultatele aplicațiilor. Forța Navală Fluvială trebuia să execute exerciții de navigare de zi și, mai ales de noapte, pentru familiarizarea echipajelor cu topografia brațului Chilia. De asemenea, trebuiau cunoscute toate canalele recent apărute atunci pe Dunărea de Jos. Concret, prin tragerile și temele ce se executau, trebuiau să se cunoască răspunsul la întrebări tactice precum:

„1) Care este distanța maximă la care ar putea fi distrus un vas inamic Canonieră tip ”Kubanetz” (70x10), care s-ar apropia de canalul Patapoff, sau de coastă, prin trageri indirecte de la monitoare și șleपुरi armate-

- Cât timp durează operațiunea de pregătire? Cât timp durează încadrarea?

2) Care este distanța maximă la care ar putea fi distrus același tip de vase, ce s-ar găsi adăpostite în baia de la Jibieni, prin trageri indirecte, executate fie de pe Dunăre, regiune Vâlcov, fie din canalul Polinojnoe.-

- Cât timp durează pregătirea, cât timp durează încadrarea.-

3) În ce mod ar putea fi oprită o invaziune a inamicului care ar avea intențiunea să ocupe Vâlcovul, venind de pe uscat de la nord de ora, fiind susținut pe apă de vasele lor.-

Care este distanța maximă de la malul Dunărei, la care se poate bate inamicul pe uscat cu eficacitate, prin tirul de baraj, oprind în același timp și vasele inamice de a forța trecerea prin canalul Patapoff, cu intențiunea de a respinge propriile noastre forțe navale și a ușura ocuparea Vâlcovului.-

Se vor stabili pozițiunile cele mai favorabile pentru trageri în aceste operațiuni și vor fi ridicate și puse pe hartă, tot astfel și reperile pentru cele mai bune pozițiuni în parte.

⁵*Ibidem*, c. 40.

4) În fine se vor repeta în regiunea Kilia-Vâlcov, operațiunile și manevrele, care au avut loc contra vaselor bolșevice în timpul războiului, în luna Decembrie 1917 și Ianuarie și Februarie 1918, în scopul de a trage toate învățămintele”.⁶

Pentru diversificare, exercițiile erau menite să acopere toate posibilitățile tactice pe care le puteau prezenta condițiile din Delta Dunării. Accentul cădea totuși pe tragerile din mers, „în linie de front și relevant”⁷, adică pentru ținerea sub foc continuu a unui punct pe uscat, deoarece experiența Primului Război Mondial a arătat că acestea erau cele mai des întâlnite cazuri. Cu această ocazie, în cadrul tragerilor din campania 1923, s-au utilizat pentru prima dată pe scară largă tunurile de 75mm germane, folosite atât pentru trageri directe și indirecte, cât și pentru trageri de la uscat, în cadrul manevrelor de debarcare.⁸

Un accent deosebit a fost acordat Grupului Mine și Torpile al Diviziei de Dunăre, deoarece importanța armelor sub apă pentru luptele fluviale fusese demonstrată de experiența Primului Război Mondial. Au fost folosite în cadrul perioadei de instrucție din anul 1923 mine „Carbonit” germane, precum și mine „Hertz” și „Rădulescu”, utilizate și în 1916-1918. Un aspect interesant este faptul că, în afara exercițiilor și exploziilor cu mine improvizate sau doar cu corpul minelor, Divizia de Dunăre a primit ordin să execute un baraj real, pe un canal adăpostit al Dunării, mine operaționale.⁹

Instrucția generală a militarilor era organizată în mod similar cu cea a trupelor de uscat. Ea cuprindea, conform instrucțiunilor Inspectoratului, 2 perioade: perioada I-a, de la 1 mai la 1 august și perioada a II – a, 1 septembrie – 15 octombrie.

În prima perioadă, până la sosirea recruților, accentul trebuia să cadă pe instruirea gradaților, pentru ca aceștia, ulterior, să poată ajuta la pregătirea recruților. Începând cu anul 1923 s-a observat că Apărarea Fixă Maritimă suferea, în continuare, de o lipsă de subofițeri și personal în general, astfel că la Secția Tunari instrucția putea fi realizată doar pentru gradați. O situație oarecum mai bună se întâlnea la Secția Torpile, unde programul prevedea montări și demontări pentru obișnuirea personalului cu

⁶*Ibidem*, rola II 2.2758, dosar 150, c. 268

⁷*Ibidem*.

⁸ Marius Laurențiu Rohart, Dan-Dragoș Sichigea, „Exerciții militare navale și jocuri de război ale Marinei Române la începutul anilor 1920”, p. 124.

⁹*Ibidem*; Arhivele Militare Naționale Române, fond Microfilme, rola II 2.2758, c. 259.

mecanismele torpilelor. Lansări de torpile se executau cu torpilorul „Vârtejul”, detașat în acest scop la Apărare.¹⁰

Deoarece distrugătorul „Mărășești” era inoperabil, personalul a fost detașat în vederea operaționalizării torpiloarelor „Zmeul”, „Vârtejul” și „Viforul”. Acest lucru a permis în 1923 să se instruiască la un nivel înalt personalul în ceea ce privea dragajul, folosindu-se de aceste nave, dar și de canonierele din dotare.

Perioada a II-a era destinată instruirii intensive pe nave și grupuri de nave. O atenție deosebită s-a acordat tragerilor cu piesele de artilerie și comunicațiilor. Este demn de remarcat că, la mare cel puțin, s-a observat de către conducerea diviziei respective că „tinerii ofițeri au pierdut obișnuința serviciului la Mare”. Prin urmare, o atenție deosebită trebuia să se acorde serviciului la bord, pentru ca ofițerii să se deprindă cu el.

În vederea îmbunătățirii instrucției pe perioada campaniei din 1924, Inspectoratul Marinei a elaborat o serie instrucțiuni generale, pe care le-a trimis spre implementare marilor unități subordonate. Documentul, care a stat la baza unor directive ulterioare în anii următori, stabilia în preambul că „scopul instrucțiunii anuale este pregătirea profesională de război a Marinei”¹¹ Se considera că instrucția își va fi atins scopul atunci când toți comandanții de nave vor fi știut să-și conducă bastimentul sau unitatea, când recruții finalizau instrucția de specialitate și puteau să participe la acțiuni de luptă, iar aceste condiții conduceau la cea de-a treia, anume când toate unitățile ar fi ajuns la un nivel de pregătire de luptă și erau capabile să execute întocmai ordinele comandanților. Lăsând la o parte aceste considerații, pe care le-am putea considera un ideal greu de atins, directivele Inspectoratului Marinei împărțeau instrucția forțelor navale în funcție de gradul și funcția oamenilor și în funcție de specificul unității. Astfel, instrucția anuală cuprindea instrucția ofițerilor, a trupei și instrucția de ansamblu pe vase și a unităților la uscat. La rândul ei, aceasta din urmă se diferenția apoi în funcție de diferitele specializări, precum arme sub apă, artilerie, transmisiuni, etc.

În ceea ce privește efectivele ce urmau să fie instruite, ordinele Inspectoratului stabileau clar că urma să se realizeze o reducere substanțială a permisiilor, pentru a se realiza o instrucție intensivă pe toată perioada anului. Cu toate aceste măsuri pozitive, exista o limitare serioasă, care frâna procesul de instruire a trupei și cadrelor, adică lipsa de combustibil pentru ieșirea navelor. Chiar în directivele de instrucție ale Inspectoratului Marinei se afirma clar că bugetul pe anul 1924 nu permitea alocarea unei cantități

¹⁰*Ibidem*, dosar 152, c. 291.

¹¹*Idem*, fond Inspectoratul General al Marinei, dosar 200, f. 43.

mari de combustibil și se ordona compensarea acestei penurii prin limitarea vitezei navelor în timpul ieșirilor.¹²

Un alt factor limitator al eficienței instrucției era lipsa de muniții, mai ales de calibre mari. Pentru armele individuale de infanterie, pentru mitraliere și chiar pentru tunurile de calibru redus, deci muniție de 6.5 mm, 7,92 mm, 20 mm, 25 mm și 37 mm, cantitățile erau suficiente. Tragerile cu tunurile grele, însă, au fost limitate, ca și în anii precedenți, fiind executate în campania de instrucție din 1924 doar la nivel de grupă de nave, deci nu de pe fiecare în parte. Inspectoratul menționa, de asemenea, la capitolul lansări de torpile, că materialul folosit nu era cel mai modern, dar cu toate acestea, era mai abundent decât la artilerie.¹³

Perioadele de au fost împărțite în mai multe subdiviziuni: 1 aprilie – 15 noiembrie (instrucție intensivă la nave, la Baze și la Apărările Fixe), adică perioada cea mai importantă, când se realizau cele mai multe acumulări; 15 noiembrie – 1 aprilie (instrucție la nave, activitate practică redusă la întreținerea lor; completarea cunoștințelor teoretice și citirea regulamentelor). Între februarie și aprilie se recomanda realizarea instrucției de „dresaj” a recruților. Acest termen al vremii reprezenta instrucția de bază, adică „formarea spiritului, atitudinii și aspectului ostășesc, rezezițiunea și ordinea în executarea ordinelor”.¹⁴ Această etapă de instrucție primară era cel mai bine realizată în lunile februarie și martie, când vremea dificilă împiedica instrucția tehnică.

Celelalte tipuri de instrucție ale trupei erau instrucția marinărească și cea tactică. Prima se referea la cunoștințe generale marinărești pentru familiarizarea recruților cu mersul navei. Cea tactică mai complicată și era considerată de cea mai mare importanță pentru pregătirea de război. Pentru o bună pregătire tactică marinarul trebuia să-și însușească cunoștințe care să-i permită să execute diferitele tipuri de misiuni, adică lupta, serviciul în campanie și educația fizică și morală.

O atenție deosebită se acorda pregătirii ofițerilor, care trebuiau să-și însușească, în afară de cunoștințele generale militare și specifice Marinei și aptitudinile de instructor și comandant al unității din care făceau parte, cât și cea imediat superioară. Acest lucru se realiza printr-un program amplu, din care pregătirea anuală era doar o parte. Sistemul consta într-un lanț de pregătire care trebuia să permită unui sublocotent, de exemplu, să poată funcționa ca Ajutor de Șef de Cart; locotenentul trebuia să fie capabil, la nevoie, să comande o vedetă sau altă navă mică sau să țină locul unui șef de

¹²*Ibidem*, f. 44.

¹³*Ibidem*, f. 45.

¹⁴*Ibidem*.

cart pe o navă mai mare, ca un distrugător; căpitanul, în urma unei specializări, comanda un torpilor, o canonieră, sau chiar un grup de vedete; după atingerea gradului de locotenent-comandor, el putea comanda un monitor, un torpilor mare, sau putea ocupa funcția de Șef de Stat Major la un grup de nave. Căpitanul- comandor putea comanda un distrugător, un grup de torpiloare sau un grup de canoniere, iar, în fine, comandorul, în urma unei călătorii de instrucție, primea comanda unui grup de distrugătoare, a unei forțe navale sau chiar a uneia dintre cele două divizii. Modalitățile de pregătire tactică includeau procedee clasice, precum conferințele tematice, exerciții de ansamblu în diferite posturi, exerciții pe hartă (foarte des folosite) și exerciții pe mare (mai rare, din cauza penuriei de combustibil).¹⁵ În cadrul comandamentelor Diviziilor de Mare și de Dunăre se efectuau convocări între 1 decembrie și 1 aprilie, la care participau toți ofițerii superiori și căpitanii. Cu aceste ocazii se executau, începând cu anul 1925, conferințe și exerciții pe hartă, sub conducerea Comandantului Diviziei respective, care numea un comandor ca Director al Instrucției. În 1924 s-au făcut, de asemenea, mai multe călătorii de comandament, la nivelul Inspectoratului, la care au participat cei care trebuiau să fie promovați comandori, conform legii de înaintare.¹⁶

Recruții erau împărțiți, în timpul primelor luni, adică în timpul instrucției primare, în patru categorii, după dispozițiile generale pentru pregătirea echipajelor, așa cum a ordonat Inspectoratul. Prima categorie de recruți primeau o așa-numită „specialitate civilă” și era formată din oameni care urmau să aibă specializări similare ocupațiilor lor din civilie, precum tâmplari, șoferi, croitori, cizmari sau bucătari. Cea de-a doua categorie, „specialitatea marină”, cuprindea acei recruți absolvenți ai unor forme de învățământ, „cu carte”, cei mai potriviți pentru pregătirea într-una dintre specializările marinei, precum torpilor, tunari, fochiști, mecanici sau timonieri. Pentru aceștia instrucția intensivă urma să se realizeze în cadrul unor grupuri de instrucție, care se constituiau în subordinea și sub coordonarea celor două divizii.¹⁷ Recruții care dovedeau o aplecare spre alte specializări, ca transmisioniști, mineri, formau a treia categorie și își desăvârșeau instrucția la școlile de la uscat. Ultima categorie cuprindea acei oameni cărora nu li se realiza nici o specializare și alături de cei din prima categorie umpleau golurile din diferitele unități ale Marinei (baze navale, forțe navale, școli, apărări fixe și la Arsenal).

¹⁵*Ibidem.*

¹⁶*Ibidem*, f. 46.

¹⁷*Ibidem*, f. 55.

Ciclul de instrucție diferențiat, așadar, pe aceste considerente, implica ambarcarea viitorilor specialiști, adică cei din categoria a doua (cei din a treia rămâneau la școli) pentru șase luni, din luna aprilie până în octombrie, specializare care se finaliza cu un examen, după care oamenii erau așezați la posturi conform rezultatelor. În luna noiembrie erau repartizați navelor grupurilor navale de luptă, unde erau reușiți cu cei din ultima categorie, fără specializare, care primeau o instrucție separată, adaptată la caracteristicile unor simpli marinari fără specializare.¹⁸

Instrucția în Marină a continuat să fie organizată conform unor documente anuale, numite „Directive generale pentru instrucția în Marină”, care arătau idealul spre care trebuia să tindă pregătirea forțelor navale. La nivelul unităților de Marină se indica faptul că „fiecare comandant trebuie să știe să-și conducă vasul sau unitatea sa”.¹⁹ Pentru acest deziderat trebuiau luați în calcul mai mulți factori, precum înțelegerea scopurilor misiunilor de luptă, analiza situației tactice (prin determinarea forțelor inamice și a intențiilor lor), luarea de decizii adecvate la momentul propice, formularea ordinului și urmărirea îndeplinirii lui.²⁰ Activitatea era împărțită în instrucția ofițerilor, a trupei, instrucția de ansamblu pe nave și unități navale și de specialitate (navigație, arme sub apă, artilerie, etc.) Adecvarea resurselor pentru eficientizarea instrucției a reprezentat un scop permanent pentru Inspectoratul Marinei. În 1924, spre exemplu, s-a încercat compensarea lipsei de combustibil prin reducerea vitezei navelor în ieșirile lor pe mare, un expedient care se va repeta pe toată perioada interbelică, cu diferite intensități, în funcție de dimensiunea bugetului Marinei.²¹ Și alte resurse erau limitate; dacă exista muniție suficientă pentru trageri de calibre reduse (6.5 mm, 20 mm și 37 mm), dar nu și pentru tunurile de calibru mai mare, de pe principalele nave ale Marinei, atât la Mare, cât și la Dunăre.²²

ABOUT THE MILITARY TRAINING OF THE ROMANIAN NAVY IN THE INTERWAR PERIOD

-abstract-

Keywords: Navy, Interwar, 1920`s, military training.

After a difficult war, during 1916-1919, which left the Navy in a bad shape, it became rapidly clear that the restoration of its forces would be a

¹⁸*Ibidem.*

¹⁹*Ibidem*, f. 43.

²⁰*Ibidem.*

²¹*Ibidem.*

²²*Ibidem*, f. 44.

long-term process, with no quick fix. Even though there was no prospect of a fast development, it was still necessary to intensify the training procedures.